

Metoda analýzy kondenzátu vydechovaného vzduchu v pracovním lékařství

¹PELCLOVÁ D, ¹FENCLOVÁ Z, ¹VLČKOVÁ Š, ¹LEBEDOVÁ J, ¹KLUSÁČKOVÁ P,
³SYSLOVÁ K, ²NAVRÁTIL T, ⁴KUZMA M, ³KAČER P

¹Univerzita Karlova v Praze, 1. LF, klinika pracovního lékařství 1. LF UK a VFN

²Ústav fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR, v.v.i., Praha

³Vysoká škola chemicko-technologická, Praha

⁴Mikrobiologický ústav AV ČR, v.v.i., Praha

Analýza biomarkerů ve vydechovaném vzduchu

- bouřlivý rozvoj
- přínosná pro **neinvazivní diagnostiku** aktivity onemocnění respiračního systému, z nichž pro některá neexistují jiné markery (pneumokoniózy).
- u onemocnění, vznikajících v důsledku senzibilizace na alergeny v životním i pracovním prostředí, vyznačujícími se zvýšenou koncentrací leukotrienů v kondenzátu vydechovaného vzduchu (KVV) se začínají využívat dokonce **pro hodnocení efektu léčení**.

Analýza biomarkerů ve vydechovaném vzduchu

- 3 METODY
- Kondenzát vydechovaného vzduchu
- FeNO – vydechovaný oxid dusnatý
- Electronic nose (E-nose – Cyranose)

Reaktivní formy kyslíku hrají významnou roli v patogenezi silikózy a azbestózy

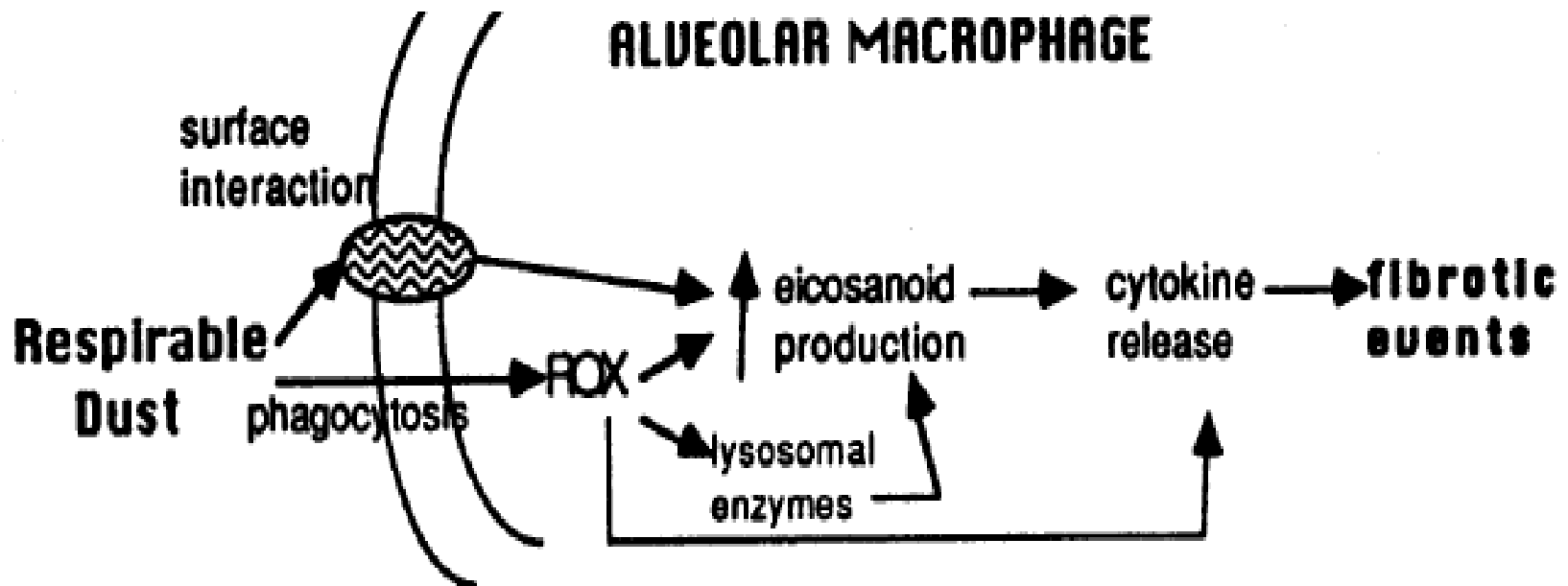
Částice SiO_2

hydroxylový radikál OH.
reaguje s Fe
(Haber-Weissova reakce)

Azbestová vlákna

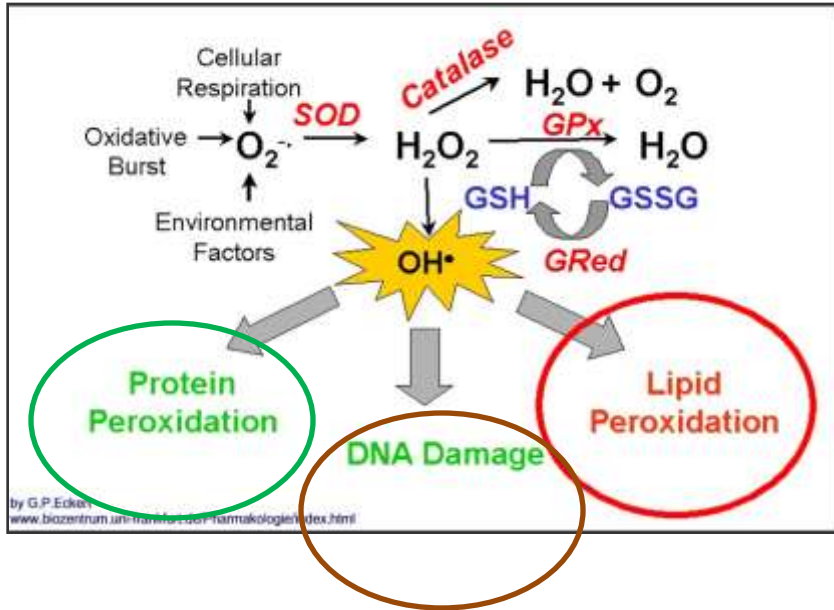
Demers and Kuhn, *Environ Health Perspect* 1994

Fubini B *Free Rad Biol Med* 2003

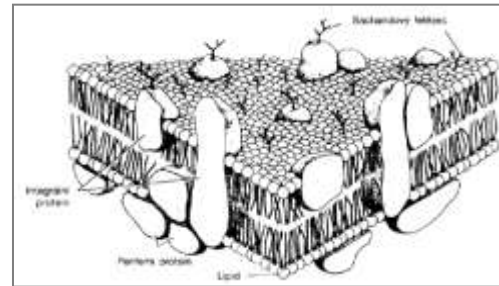

OXIDACE

proteinů, nukleových kyselin a lipidů

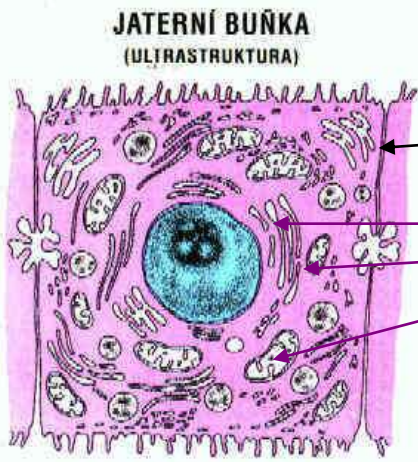
Peroxidace lipidů buněčných membrán

Reaktivní formy kyslíku odtrhnou atom vodíku z nenasycených mastných kyselin (např. **arachidonové**) a iniciují peroxidaci in vivo.

Membrány buňky – “tekutá mozaika“

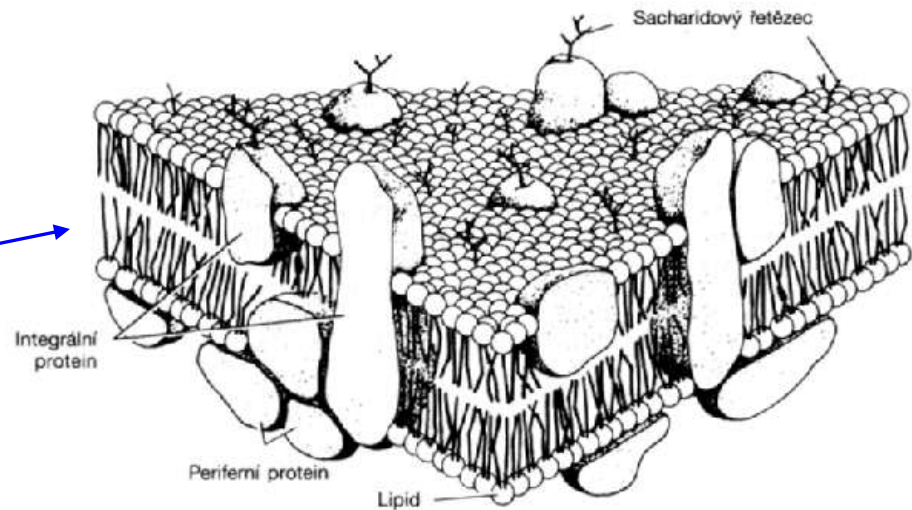
lipidová dvojvrstva z fosfolipidů, proteiny, cukry

Cytoplazmatická membrána buňky

Vnitřní membrány organel buňky

Lipidová dvojvrstva
z fosfolipidů
(mastné kyseliny)

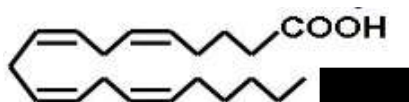

Oxidace lipidů membrán - přímá

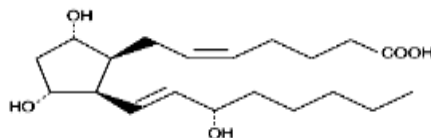
nenasycené mastné kyseliny buněčných membrán

Arachidonová kys.

přímá oxidace ROS

izoprostany (8-izoprostan)

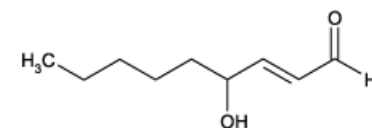

hydroxy-*trans*-2-nonenal (HNE)

(ROS)

malondialdehyd (MDA)

aldehdy (MDA, HNE)

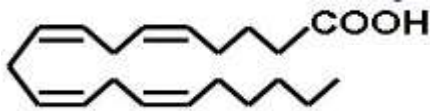

Oxidace membránových lipidů - enzymatická

mastné kyseliny buněčných membrán

Kys. arachidonová

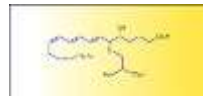
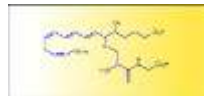
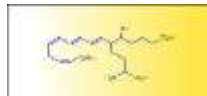
lipoxygenáza

leukotrieny (3 dvojně vazby)

LTB₄

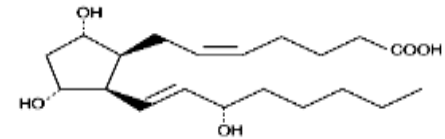

cysteinylové - LTC₄, LTD₄, LTE₄

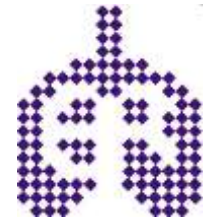
přímá oxidace kyslíkovými radikály

izoprostany (8-izoprostan)

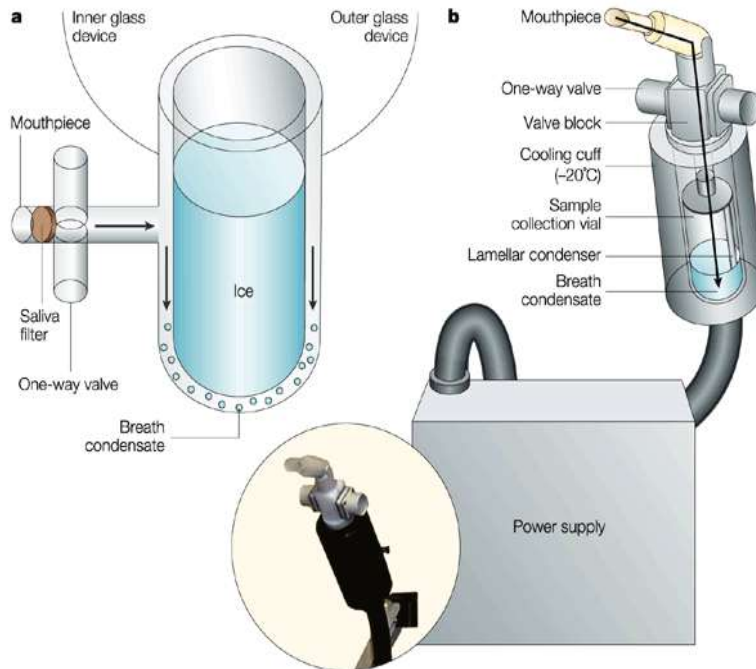

Odběr kondenzátu vydech. vzduchu (KVV)

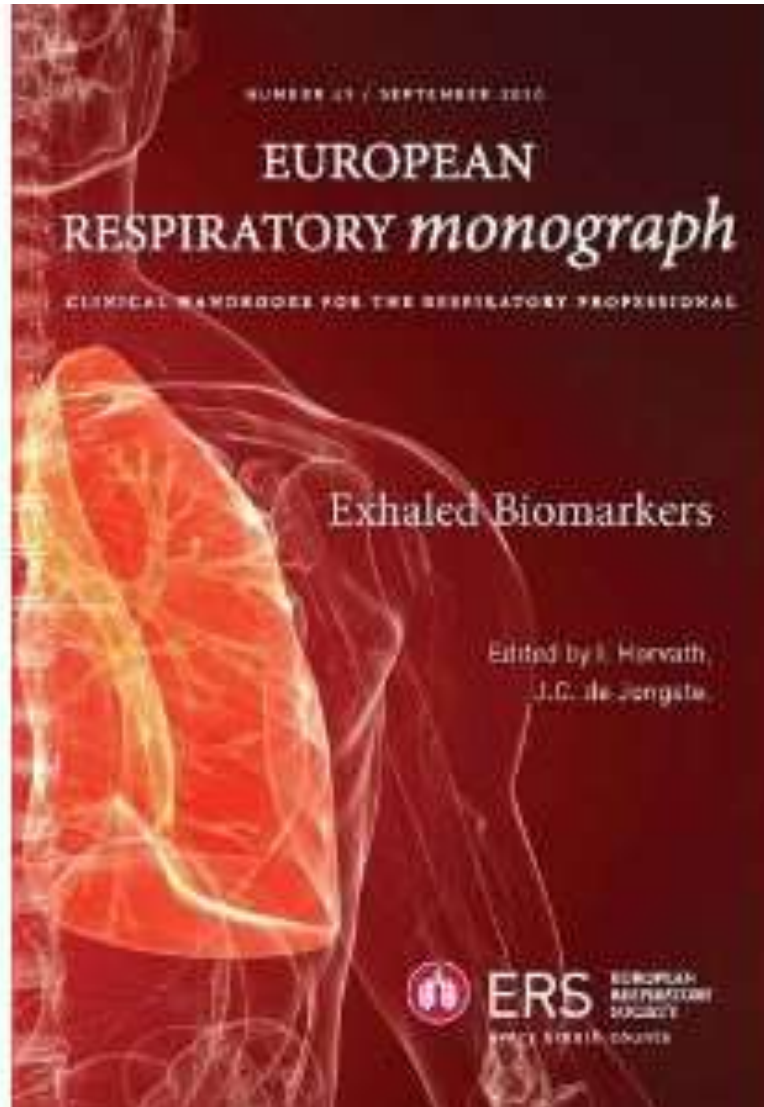
System pro neinvazivní sběr substancí z respiračního systému po kondenzaci zchlazením na -10°C (Jaeger).

KVV obsahuje:

- 1) kondenzovanou vodní páru,
- 2) **částice aerosolu tekutiny z dýchacích cest** uvolněné turbulentním proudem
- 3) ve vodě rozpustné látky.

Metodika *Horvath et al. 2010*

Odběr kondenzátu vydech. vzduchu (KVV)

Byla analyzována řada mediátorů, včetně
izoprostanů, leukotrienů, aldehydů, oxidů
dusíku,
peroxidu vodíku, peptidů a cytokinů.

Koncentrace těchto mediátorů jsou ovlivněny
nemocemi respiračního systému.

Indikátory oxidačního stresu u interstic. plic. nemocí

- Zvýšená koncentrace izoprostanů u osob s plicními fibrózami v BALu (*Montuschi 1998*)
- v kondenzátu vydech. vzduchu (*Psathakis 2006*)

Pneumokoniózy

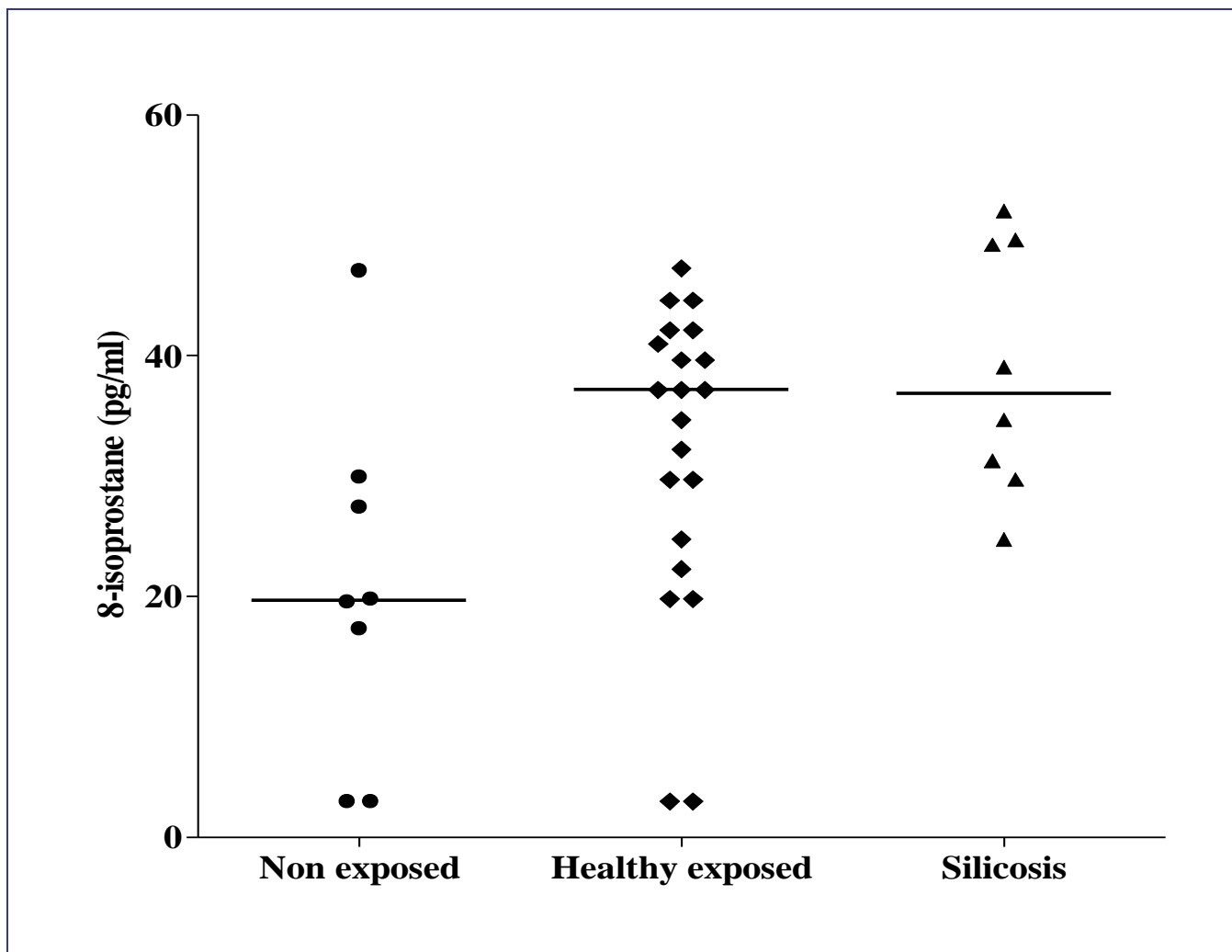

- V minulých letech jsme prokázali vyšší koncentraci 8-izoprostanu u pacientů se silikózou a azbestózou
- ***Pelclová D et al. Industrial Health 2007, 2008***
- také leukotrienů (LTE4 a LTD4).
- V kondenzátu vydechovaného vzduchu jsou hodnoty markerů významně vyšší proti zdravým vrstevníkům, než hodnoty stejných markerů v krvi a moči:
- ***Pelclová D et al. Industrial Health 2012***

Nicola Murgia, Paolo Montuschi

*Section of Occupational Medicine, Respiratory Diseases
and Toxicology, University of Perugia, Itálie*

Výhody kondenzátu

- + neinvazivní vyšetření
- + lze libovolně opakovat - nemá žádný vliv na dýchací cesty
- + děti, starší, nemocní lidé

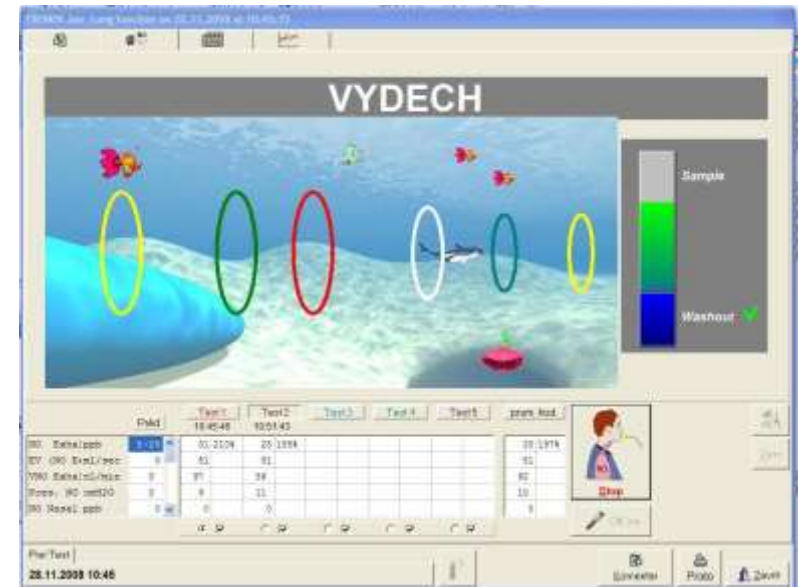
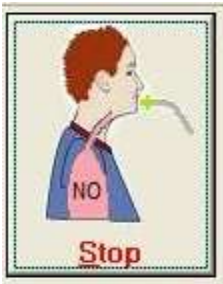
Nevýhody kondenzátu

- cena laboratorní analýzy vzorku LC-ESI-MS/MS
- nejde zatím o standardní metodu
- problém s hodnocením koncentrace

Měření vydechovaného oxidu dusnatého FeNO (fraction of exhaled NO)

- Metoda: JIŽ STANDARDNÍ
- Odpovídá standardům ERS / ATS
- Jednoduché, rychlé a neinvazivní vyšetření

Metody

20 dělníků s expozicí prachu s obsahem nanočástic:
muži, 34 let, 11 kuřáků, 9 nekuřáků
před směnou
po směně

19 „zdravých“ dobrovolníků
muži, 35 let, 11 nekuřáků, 8 kuřáků
jednou

spirometrie
moč chemicky
anamnéza, TK, P, orientační interní vyšetření

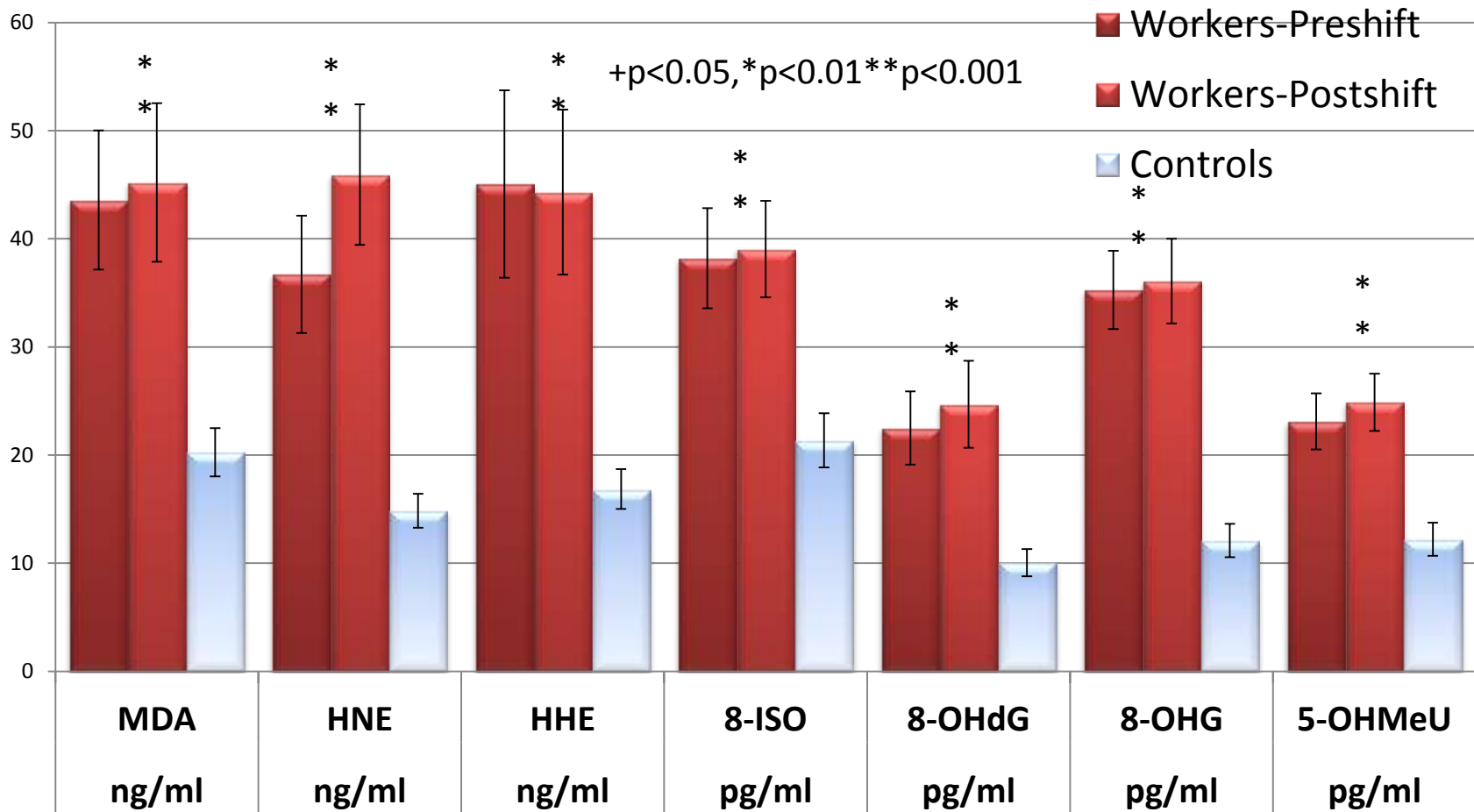
Měřené markery v kondenzátu vydech. vzduchu a moči

- malondialdehyd (MDA),
- 4-hydroxy-trans-nonenal (HNE),
- 4-hydroxy-trans-hexenae (HHE),
- 8-isoProstaglandin $F_{2\alpha}$ (8-isoprostan),
- 8-hydroxy-2-deoxyguanosin (8-OHdG),
- 8-hydroxyguanosine (8-OHG),
- hydroxymethyl uracil (HMeU),
- o-tyrosin (o-Tyr),
- 3-chloro-tyrosin (3-Cl-Tyr),
- nitrotyrosin (NO-Tyr)
- leukotrieny LTB₄, LTC₄, LTD₄, LTE₄

- FeNO

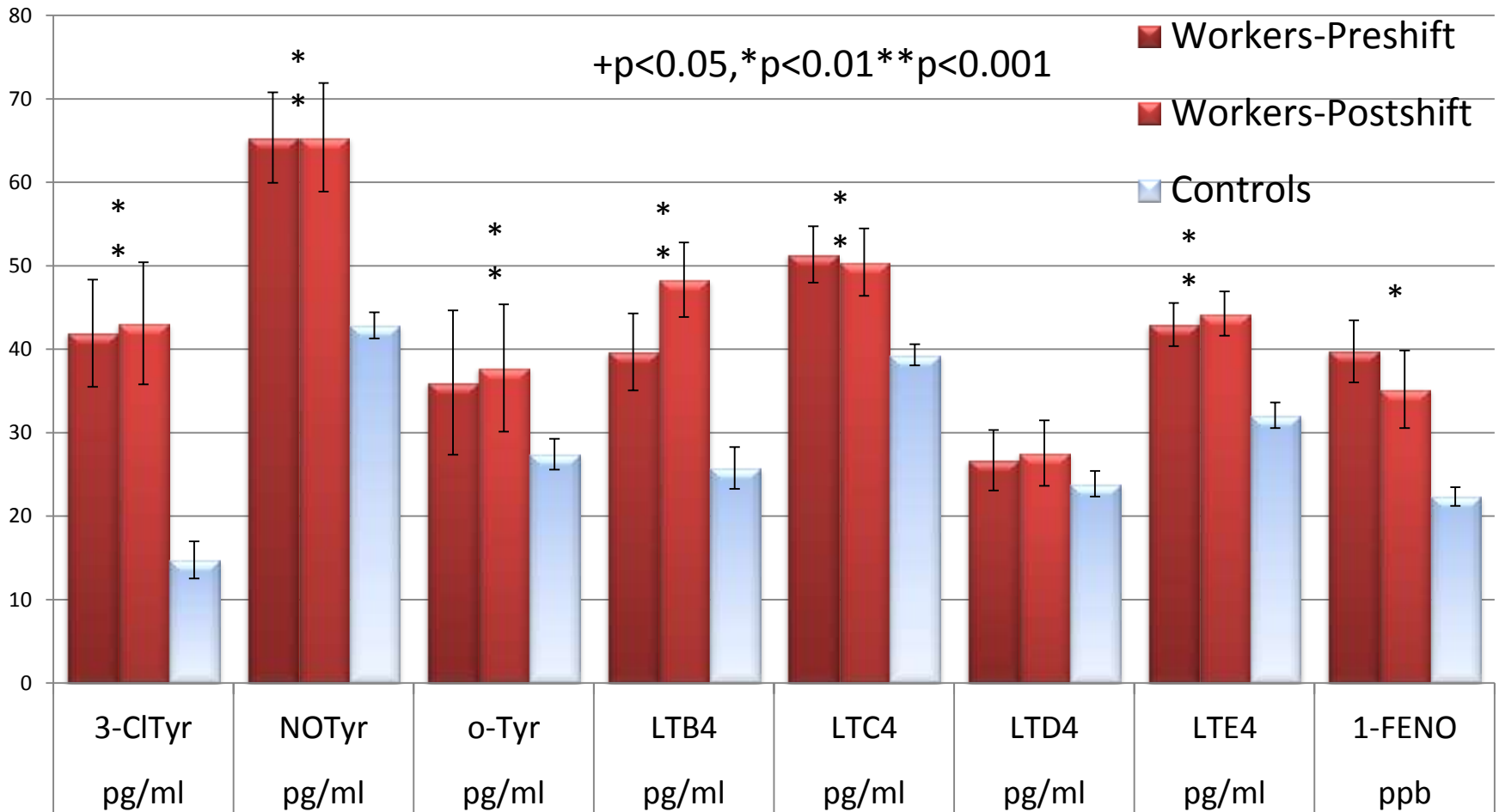

Produkty oxidace lipidů a nukl. kyselin v KVV u dělníků (před a po směně, kontrolní osoby)

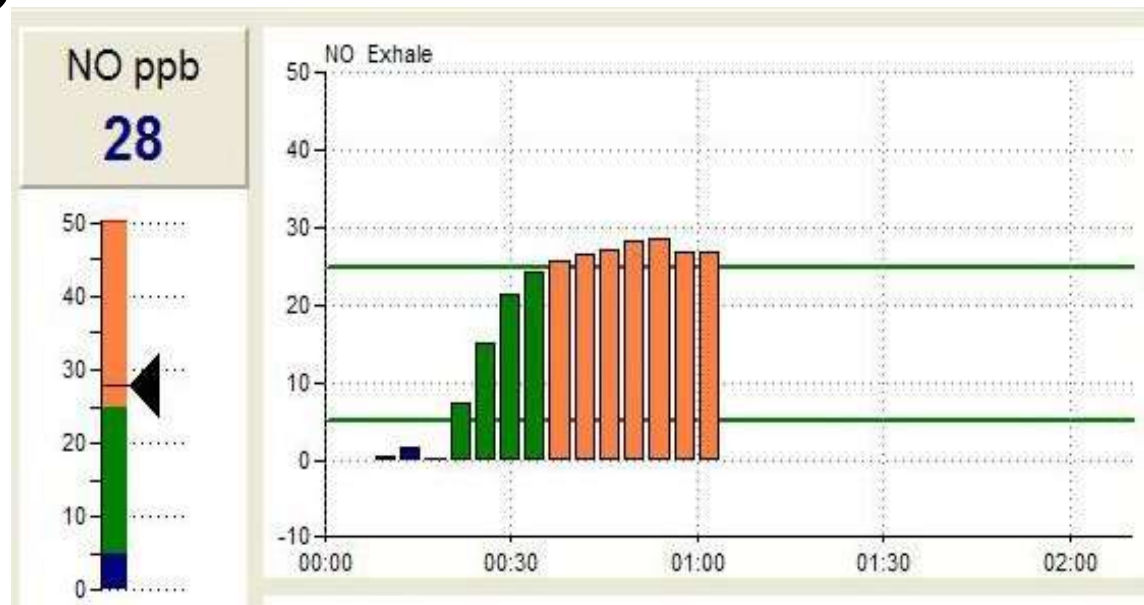

Produkty oxidace proteinů a leukotrieny v KVV u dělníků (před a po směně, kontrolní osoby)

Výsledky FeNO

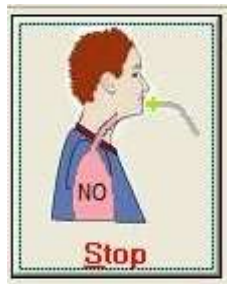
FeNO	ppb
Před směnou	39.8±8.5*
Po směně	35.2±8.1*
Kontroly	22.4±7.5

Vydechovaný NO	Možná diagnostická interpretace
<20	Nepravděpodobný zánět
20-35	Možnost mírného zánětu
35-50	Signifikantní nález zánětu
>50	Signifikantní nález zánětu s doporučením zahájit léčbu inhalačními nebo orálními steroidy

- **Faktory zvyšující FeNO**

- Zadržování dechu
- Jídlo a pití
- Zánět horních cest dýchacích
- Astma
- Namáhavá činnost
- Zánět dolních cest dýchacích
- Atopie

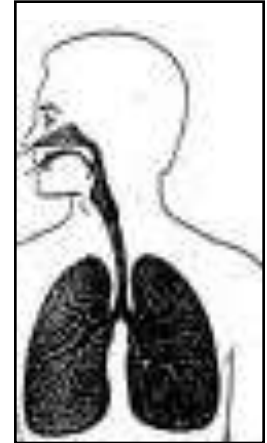

- **Faktory snižující FeNO**

- Vysoká průtoková rychlost výdechu
- Inhalační nebo orální gluko-kortikostereoidy
- **Kouření**
- Alkohol
- Cystická fibrosa
- CHOPN

- **31 ppb dělníci kuřáci**
- **45 ppb dělníci nekuřáci**

OTÁZKY KOLEM METODIKY KVV

- Nejde o standardní klinickou metodu
- 2 teoretické problémy –
- 1) nelze přesně odlišit, odkud pochází odebíraná tekutina z kapiček kapaliny lemující epitel dých. cest (epitelial lining fluid): plicní sklípky – dých. cesty – nosohltan – nos – ústní dutina?
- pro vyloučení kontaminace z horních dýchacích cest měření alfa-amylázy (ze slin)

OTÁZKY KOLEM METODIKY KVV

- 2) Jsou koncentrace hodnověrné?
- Obsah markerů v KVV skutečně odráží změny, probíhající v tekutině
  - (*Effros et al J Appl Physiol 2005*)
  - **diluční indikátory** – kationty Na,K,Ca,Mg), močovina v KVV a plazmě – plní roli jako kreatinin v moči
  - jejich hodnoty korelovaly s plazmou –
  - u zdravých lidí i pacientů
  - měření konduktivity tekutiny

Výsledky

- PŘED SMĚNOU I PO SMĚNĚ SE MEZI SEBOU VÝZNAMNĚ NELIŠILY
- U DĚLNÍKŮ byly v **KVV** významně zvýšeny v **obou obdobích všechny markery kromě LTD4**
- Rovněž byl významně zvýšen **FeNO** u dělníků
- V moči byl zvýšen jen HHE, 8-OHG, 3-CITyr, naopak u kontrol LTC4 a LTD4

CO S TÍM?

- VÝSLEDKY JSOU PŘEDBĚŽNÉ
- Jde o první výsledky – nelze je srovnat, dosud podobná vyšetření nejsou k dispozici
- Malá skupina 20 osob
- Bude vyšetřena konduktivita KVV
- Mikroskopické vyšetření nanočástic
- Vhodné je zopakovat vyšetření

Děkuji za pozornost